

БЮДЖЕТ СТУДЕНТСЬКОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ФІНАНСОВА ОСНОВА ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ

А Розглядаються питання фінансування діяльності органів студентського самоврядування та їх основні завдання. Фінансовою основою студентського самоврядування є кошти, визначені вченою радою вищого навчального закладу в розмірі не менш як 0,5 відсотка власних надходжень, отриманих вищим навчальним закладом від основної діяльності. Фінансова діяльність студентського самоврядування у вищому навчальному закладі будується на основі бюджету та календарного плану заходів, які затверджуються на рівні вищого навчального закладу терміном на один календарний рік. Бюджети студентського самоврядування вищих навчальних закладів складаються за напрямками діяльності, передбаченими Законом України «Про вищу освіту» та Положенням про студентське самоврядування, з деталізацією за видами витрат.

Ключові слова: студентське самоврядування, бюджет студентського самоврядування, фінансова основа, фінансова діяльність, фінансові ресурси.

Актуальність дослідження. Студентське самоврядування є специфічним демократичним інститутом, орієнтованим на спільні дії з адміністрацією і громадськими організаціями задля оптимізації всієї вишівської життєдіяльності [2; 5].

У сучасних умовах необхідні нові концептуальні ідеї розвитку фінансування студентського самоврядування, що пов'язане з підготовкою молодих фахівців і відповідно сучасним вимогам соціально-економічної ситуації на ринку праці, де затребуваними є фахівці з такими особистими якостями як працездатність, компетентність, комунікабельність, толерантність, креативність.

Згідно з частиною 10 ст. 40 Закону України «Про вищу освіту» фінансовою основою студентського самоврядування є кошти, визначені вченою радою вищого навчального закладу в розмірі не менш як 0,5 відсотка власних надходжень, отриманих вищим навчальним закладом від основної діяльності; членські внески студентів (курсантів), розмір яких встановлюється вищим органом студентського самоврядування вищого навчального закладу. Розмір місячного членського внеску однієї особи не може перевищувати 1 відсотка прожиткового мінімуму, встановленого законом [5]. Джерелом формування коштів є також добровільні пожертви і внески фізичних і юридичних осіб, що надаються на безоплатній і безповоротній основі. Кошти органів студентського самоврядування спрямовуються на виконання їхніх завдань і здійснення повноважень відповідно до затверджених ними кошторисів. Органи студентського самоврядування публічно звітують про використання коштів і виконання кошторисів не рідше одного разу на рік.

Аналіз літературних джерел. Проблема студентського самоврядування – одна з найактуальніших у сучасній зарубіжній і вітчизняній соціологічній і психолого-педагогічній науках, про що свідчить широкий спектр досліджень. Студентське самоврядування розглядається як важливий чинник у реалізації державної молодіжної політики (М. Головатий, О. Каюмова, Н. Рабцун та ін.); як засіб формування лідерських якостей особистості студента (О. Кін та ін.); як ресурс суспільного розвитку (І. Тімерманіс); як засіб професійного становлення особистості фахівця (І. Борзих, О. Колмогорова); як засіб підвищення якості професійної підготовки у вищій школі (А. Давидова); як за-

сіб формування гуманістичної спрямованості особистості майбутнього фахівця (Л. Варламова); як засіб формування професійної ідентичності майбутніх фахівців (Г. Гарбузова). Особливий інтерес викликають наукові дослідження останніх років таких вітчизняних учених, як: Л. Буєва, І. Зязюн, З. Зикова, А. Капська, В. Караковський, М. Красовицький, Т. Кириленко, В. Семиченко, С. Сисоєва, в яких розглядаються організаційні аспекти самоврядування студентів, проблеми їхньої соціальної зрілості та самореалізації, фінансового забезпечення, становлення студентів як суб'єктів життєтворчості, виховання гуманістичних цінностей, формування здатності до свідомої саморегуляції.

Мета статті – розглянути бюджет студентського самоврядування як фінансову основу виховних заходів.

Виклад основного матеріалу. Міністерство освіти і науки України визначає студентське самоврядування як засіб реалізації студентською громадою своїх прав, обов'язків та ініціатив через прийняття рішень та їх впровадження за допомогою власних ресурсів у сфері, що визначається адміністрацією та у співпраці з нею, а також гаранті брати участь через своїх представників у вирішенні питань, що стосуються студентства [2].

З цього констатуємо, що:

- діяльність органів студентського самоврядування має бути скерована на виконання завдань вищого навчального закладу;
- самоврядування в кожному навчальному закладі мають специфіку, залежну від традицій і методів управління, притаманних цьому закладу;
- між органами студентського самоврядування та адміністрацією університету повинен відбуватися постійний діалог для узгодження діяльності на користь академічної громади.

Студентське самоврядування – невід'ємна частина громадського самоврядування, що забезпечує захист прав і інтересів осіб, які навчаються у вищому навчальному закладі, та їхню участь в управлінні ним.

Також його можна тлумачити як самостійну громадську діяльність студентів із реалізації функцій управління ВНЗ, яка визначається ректоратом (адміністрацією), деканатами та здійснюється студентами у відповідності з метою й завданнями, які стоять перед студентськими колективами, функціонує з метою

забезпечення виконання студентами своїх обов'язків і захисту їхніх прав й сприяє гармонійному розвитку особистості студента, формуванню у нього навичок майбутнього організатора, керівника.

Основними завданнями органів студентського самоврядування є:

- забезпечення і захист прав та інтересів студентів; забезпечення виконання ними своїх обов'язків;
- сприяння навчальній, науковій та творчій діяльності студентів;
- створення необхідних умов для проживання і відпочинку студентів, різноманітних студентських гуртків, товариств, об'єднань, клубів за інтересами;
- сприяння проведенню серед студентів соціологічних досліджень;
- організація співробітництва зі студентами інших вищих закладів освіти і молодіжними організаціями;
- участь у вирішенні питань міжнародного обміну студентами;
- сприяння працевлаштуванню випускників.

Студентське самоврядування здійснюється на рівні академічної групи, курсу, спеціальності, факультету, гуртожитку, студентського містечка, вищого закладу юридичної освіти тощо. Найвищим органом студентського самоврядування є загальні збори (конференція) студентів вищого закладу освіти, на яких затверджується положення про студентське самоврядування; обирається виконавчий орган студентського самоврядування, визначаються його структура і термін повноважень, заслуховується його звіт. Виконавчий орган студентського самоврядування структурного підрозділу вищого закладу юридичної освіти обирається на загальних зборах (конференції) студентів цього підрозділу. Органи студентського самоврядування можуть мати різноманітні форми (сенат, парламент, старостат, студентська навчальна частина, студентські деканати, ради тощо). Статутом вищого закладу освіти може бути передбачено укладення договору між керівництвом вищого закладу освіти, студентською профспілкою та органами студентського самоврядування.

Фінансова діяльність студентського самоврядування у ВНЗ має будуватися на основі бюджету та календарного плану заходів, які затверджуються на рівні закладу терміном на один календарний рік. При цьому філіали, інститути та інші територіально відособлені підрозділи ВНЗ, що мають окремі кошториси, затверджують окремі бюджети та календарні плани діяльності студентського самоврядування.

Органи студентського самоврядування, відповідальні за підготовку проектів, затвердження і виконання бюджету та календарного плану заходів студентського самоврядування вищого навчального закладу (інституту, філіалу ВНЗ) визначаються вищим органом студентського самоврядування (конференцією або загальними зборами осіб, які навчаються у закладі) у Положенні про студентське самоврядування відповідного вищого навчального закладу (інституту, філіалу).

Бюджети студентського самоврядування вищих навчальних закладів складаються за напрямками діяльності, передбаченими Законом «Про вищу освіту» та Положенням про студентське самоврядування відповідного ВНЗ, з деталізацією за видами витрат [2; 3].

Дохідна частина бюджету студентського самоврядування формується зі: спонсорських коштів, добровільних студентських внесків, коштів, які надходять у вигляді безповоротної фінансової допомоги або добровільних пожертвувань. Бюджет студентського самоврядування складається з Головою студентської ради та затверджується Студентською радою університету. Кошти обліковуються на окремому субрахунку «студентське самоврядування». На цей субрахунок заносяться, також, кошти отримані вищим навчальним закладом як добровільні пожертви та спонсорські внески третіх осіб на проведення заходів, передбачених календарними планами заходів студентського самоврядування.

Видатки на діяльність студентського самоврядування передбачаються у вигляді окремого рядка в бюджеті та кошторисі ВНЗ.

Програми та заходи студентського самоврядування факультетів включаються до бюджету та плану заходів студентського самоврядування вищого навчального закладу відповідно до пропозицій органів студентського самоврядування факультетів у межах, визначених органом, який несе відповідальність за затвердження бюджету. Факультети мають право на фінансування своїх заходів з бюджету студентського самоврядування ВНЗ з урахуванням кількості студентів, які навчаються на кожному факультеті, якості підготовки поданих ними пропозицій та спроможності органів студентського самоврядування факультетів до реалізації запропонованих ними програм і заходів. У складі органів студентського самоврядування ВНЗ мають бути запроваджені посади (скарбник, фінансовий менеджер тощо) або структури (фінансова комісія, відділ, сектор), на які покладатиметься відповідальність за фінансову діяльність студентського самоврядування (підготовка планів, оформлення документації, моніторинг освоєння коштів тощо) та забезпечення звітності про її здійснення перед студентською громадою й адміністрацією ВНЗ. Посадові особи студентського самоврядування, відповідальні за фінансові питання, можуть працювати на громадських засадах, а в разі потреби (особливо у великих ВНЗ) – прийматися до штату відповідних навчальних закладів.

З метою забезпечення прозорості використання фінансових ресурсів студентського самоврядування та забезпечення реальної підзвітності виконавчих органів студентського самоврядування відповідним студентським громадам, рекомендується утворення у структурі органів студентського самоврядування на рівні ВНЗ контрольно-ревізійних комісій або інших аналогічних виборних контролюючих органів. Особи, задіяні у вирішенні питань контролю за фінансовою діяльністю студентського самоврядування, не можуть брати участь у плануванні та реалізації заходів самоврядування.

З державного бюджету фінансові ресурси розподіляються, окрім іншого, на освіту та науку. Таким чином, університети та інститути отримують фінансування. І вже на рівні університету ідуть перерозподільчі процеси, в т. ч. і на студентське самоврядування. Проблеми проявляються в тому, що на студентське самоврядування університетом може бути виділено недостатньо грошових коштів, що їх не вистачає на

проведення запланованих даною структурою заходів. Однак студентське самоврядування також може претендувати на отримання субсидій і дотацій під будь-які конкретні цілі. Субсидія – це допомога у грошовій або матеріальній формі, що надається за рахунок коштів державного бюджету або спеціальних державних і недержавних фондів економічним суб'єктам. Дотація – це вид субсидій, допомога у грошовій або іншій формі за рахунок державних або інших джерел для покриття збитків або на спеціальні цілі.

Окрім прямих фінансових потоків, що були розглянуті вище, державою можуть надаватися гранти задля вирішення конкретних нагальних проблем у державі. Гранти – це вид економічної допомоги, що надається на конкурсній основі. Але існує проблема отримання гранту – конкурсна основа. Для того, щоб отримати грант, необхідно довести свою здатність (спроможність) використати кошти з максимальною ефективністю. При цьому, як правило, необхідне доволі жорстке дотримання виконання умов використання коштів.

Виховний захід – це організована дія колективу, спрямована на досягнення будь-якої мети.

Розглянемо декілька прикладів виховних заходів із залученням бюджету студентського самоврядування (коштів університету, спонсорів, фондів, благодійних організацій, студентських внесків тощо):

«Ялинка янголів». Понад 30 волонтерів ПНПУ брали участь у міській акції. Протягом грудня волонтери чергували біля ялинки в ТЦ «Київ» та розповідали відвідувачам торгового центру про акцію і запрошували до участі. Студенти здійснили мрії 7 янголяток, придбавши цікаві книги про тварин і казки, настільні ігри та набори для малювання, записники і цукерки, як підсумок проведеного благодійного «Аукціону побачень».

Акція «Зроби світ кольоровим». Волонтери зібрали понад 400 розфарбовок, альбомів, олівців і фломастерів. Більшість подарунків волонтери подарували дітям на відкритті міської ялинки.

Акція «Свято дітям». Було зібрано майже 200 солодких подарунків. Волонтери з великим задоволенням привітали хворих дітей, які знаходяться в міських лікарнях, це: дитяче хірургічне відділення (Левада), об-

ласне педіатричне відділення. А також студенти ПНПУ імені В. Г. Короленка подарували надзвичайно цікаву казку, солодкі подарунки 90 дітям-переселенцям і понад 60 м'яких іграшок.

Благодійний студентський бал «Допомогти так легко!», організований Управлінням у справах сім'ї, молоді та спорту виконавчого комітету Полтавської міської ради та студентської ради Полтави. Благодійні кошти будуть перераховані на лікування полтавки Ірини Юрченко (2012 р. н.) з діагнозом ДЦП, спастичний тетрапарез, затримка розвитку.

Всеукраїнський студентський науковий форум «Патріотичне виховання як основа побудови громадянського суспільства та демократичної держави». Знання і досвід, пошук нового і любов до своєї справи є тим підґрунтям, завдяки якому живе і розвивається українська наука, виховується майбутнє нації.

Висновки. В Україні студентське самоврядування як структура соціальна, тобто некомерційна, потребує фінансових перерозподільних потоків як на рівні університету чи інституту, так і на рівні держави, бо не має права на діяльність з метою отримання прибутку. Вагомим джерелом фінансування напрямків студентської діяльності також можуть стати гранти, у т. ч. і гранти з іноземних фондів. Таким чином, студентське самоврядування може отримати гідне фінансування лише шляхом визначення конкретних цілей існування та окреслення конкретних напрямків діяльності, складання проектів проведення заходів та написання грантів.

Список використаних джерел

1. Гринева, М.В. Роль студенческого самоуправления в воспитании активной жизненной позиции молодежи / М. В. Гринева, И. А. Шульга // Инновационная деятельность в образовании : матер. VII Межд. науч.-практ. конф. Часть I // под общ. ред. Г.П. Новиковой. – Ярославль-Москва : Изд-во «Канцлер», 2013. – С. 335-342.
2. Менеджмент виконання активної життєвої позиції молоді у студентському самоврядуванні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.pl.ua/uploads/istud/2012/10.pdf>.
3. Положення про студентське самоврядування у вищих навчальних закладах. Затверджено наказом Міністерства освіти і науки України 03.04.2001 № 166. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1038.237.0>.
4. Про вищу освіту. Закон України затверджений Указом Президента України від 4 липня 2005 року № 1013 (1013/2005) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?code=2984-14>.
5. Про вищу освіту [Електронний ресурс] : Закон України [прийнято Верховною Радою 01 липня 2014 р. № 1556-VII]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

Дата надходження до редакції авторського оригіналу : 7.01.2016

Дудка І. А. Бюджет студенческого самоуправления как финансовая основа воспитательных мероприятий.

А Рассматриваются вопросы финансирования деятельности органов студенческого самоуправления и их основные задачи. Финансовой основой студенческого самоуправления являются средства, определённые учёным советом высшего учебного заведения в размере не менее 0,5 процента собственных поступлений, полученных высшим учебным заведением от основной деятельности. Финансовая деятельность студенческого самоуправления в высшем учебном заведении строится на основе бюджета и календарного плана мероприятий, которые утверждаются на уровне высшего учебного заведения сроком на один календарный год. Бюджеты студенческого самоуправления высших учебных заведений составляются по направлениям деятельности, предусмотренными Законом Украины «О высшем образовании» и Положением о студенческом самоуправлении, с детализацией по видам расходов.

Ключевые слова: студенческое самоуправление, бюджет студенческого самоуправления, финансовая основа, финансовая деятельность, финансовые ресурсы.

Dudka I. A. The student government budget as financial base of educational activities.

S The article considers issues of financing of student's self-government bodies' activity and their basic tasks. The financial basis of the student government funds are defined by the academic Council of a higher educational institution in the amount of not less than 0.5 percent of private income received by the higher educational institution from its core business. The financial activity of the student's government in higher education is based on budget and schedule, approved at the level of the higher educational institution for a period of one calendar year. The student's self-government budgets of higher educational institutions is compiled on the activities prescribed by the Law of Ukraine «About higher education» and regulations of student's government, with details according the type of expenditure.

Key words: student government, the student government budget, financial framework, financial policies, financial resources.